

مدرس:

خلیل عقیلی فرج

k.aghili.f@chmail.ir

دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم
دانشکده علوم قرآنی ملایر

روش تحقیق در علوم قرآن و حدیث

جلسه دهم

رهیافت های مابہ مطالعات دینی

امام سجاد علیه السلام:

مَنْ قَنَعَ بِمَا قَسَّمَ اللَّهُ لَهُ فَهُوَ مِنْ أَغْنَى النَّاسِ؛

هر کس به تقسیم الهی قانع باشد از بی نیازترین مردم است.

بحار الانوار، جلد ۷۵، صفحه ۱۳۵

یادآوری

❑ رهیافت های ما به مطالعات دینی

مطالعات درون دینی ؛ مطالعات برون دینی ؛ مطالعات تلفیقی

❑ رهیافت های ما به مطالعات دینی

✓ مطالعات درون دینی : **تلاش برای حل مسأله با مراجعه به آیات و روایات**

✓ ۱- سیمانتیکی: معنا نزد قصد و مراد جدی گوینده و مولف است.

✓ ۲- هرمنوتیک: معنا نزد متن و یا مفسر (شنونده) است.

✓ برای یافتن مراد جدی خداوند ابزارهایی در دسترس ما است

✓ نتایج تفسیر و فهم سیمانتیکی

❑ رهیافت های ما به مطالعات دینی

یادآوری

✓ از منظر دور منطقی، محقق به دو شکل می تواند به روش مطالعه درون دینی عمل کند:

۱- استدلالی: دلیل قرآن بر حقانیت قرآن ← می تواند دور باشد

۲- استیضاحی: از قرآن توضیح بخواهیم ← دور نیست

روش های مطالعه برون دینی

❖ رهیافت تحلیلی-منطقی

✓ مطالعات تحلیلی-منطقی در واقع به شناخت، تحلیل و نقد مبانی، ساختار و لوازم یک دیدگاه و اندیشه می پردازد.

✓ گام های فرایند پژوهش تحلیلی-عملیاتی چیست؟

← ۱- تحلیل مبانی نظریه ؛ ۲- تحلیل ساختاری نظریه ؛ ۳- تحلیل لوازم نظریه

✓ گام های فرایند پژوهش تحلیلی_منطقی

۱- تحلیل ساختاری نظریه:

۱-۱ بررسی فهرست کامل مفاهیم کلیدی پژوهش و اندیشه مورد مطالعه

آسیب شناسی: آشنایی و انس محقق با معنای برخی واژه ها نباید باعث غفلت از عملیات مفهوم شناسی باشد.

◀ مفهوم شناسی واژگان کلیدی دارای سه مرحله اصلی است:

۱- معنای لفظی

۲- معنای اصطلاحی

۳- معنای کاربردی

✓ گام های فرایند پژوهش تحلیلی-منطقی

۱- تحلیل ساختاری نظریه:

۱- ساختار منطقی

۲- ساختار زبانی

۱-۲ بررسی ساختاری پژوهش

➤ مثال برای اهمیت شناخت ساختار منطقی: تفاوت منطقی عصمت در میان تشیع و اهل تسنن

➤ مثال برای اهمیت شناخت ساختار زبانی: معانی مختلف در جمله «فاصله دو شهر الف و ب ۱۵۰

کیلومتر است» از نظر زبان عرف و زبان علم جغرافیا

✓ گام های فرایند پژوهش تحلیلی_منطقی

۲- تحلیل مبانی معرفتی نظریه: شامل تصورات و تصدیقات نظریه

← تصور یعنی صورت چیزی را دریافتن و معنای آن را در خاطر آوردن، بی آن که دانش دیگری همراه آن باشد.

← تصدیق یعنی گرویدن و باور داشتن

عوامل موثر در تحلیل مبانی یک نظریه:

۱- آشنایی با تکنیک های منطقی

۲- اندوخته علمی محقق

۳- نگاه میان رشته ای

✓ گام های فرایند پژوهش تحلیلی_منطقی

۳- تحلیل لوازم، آثار و نتایج نظریه: محقق پس از گذشت از مراحل تحلیل ساختار و تحلیل مبانی

می تواند از خود بپرسد: «قبول این نظریه چه لوازم و نتایجی دارد؟»

← مانند لوازم قبول عدم عصمت انبیا : گمراهی مردم و ابطال اراده خداوند در هدایت

← مانند تناقض در :

توصیه استادی به دانشجویش: «به توصیه هیچ استادی گوش نکن!»

سوال «آیا جواب شما به درخواست من نه است؟»

اللَّهُ صَدِّقُ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

ومن الله التوفيق

Draghili.blog.ir